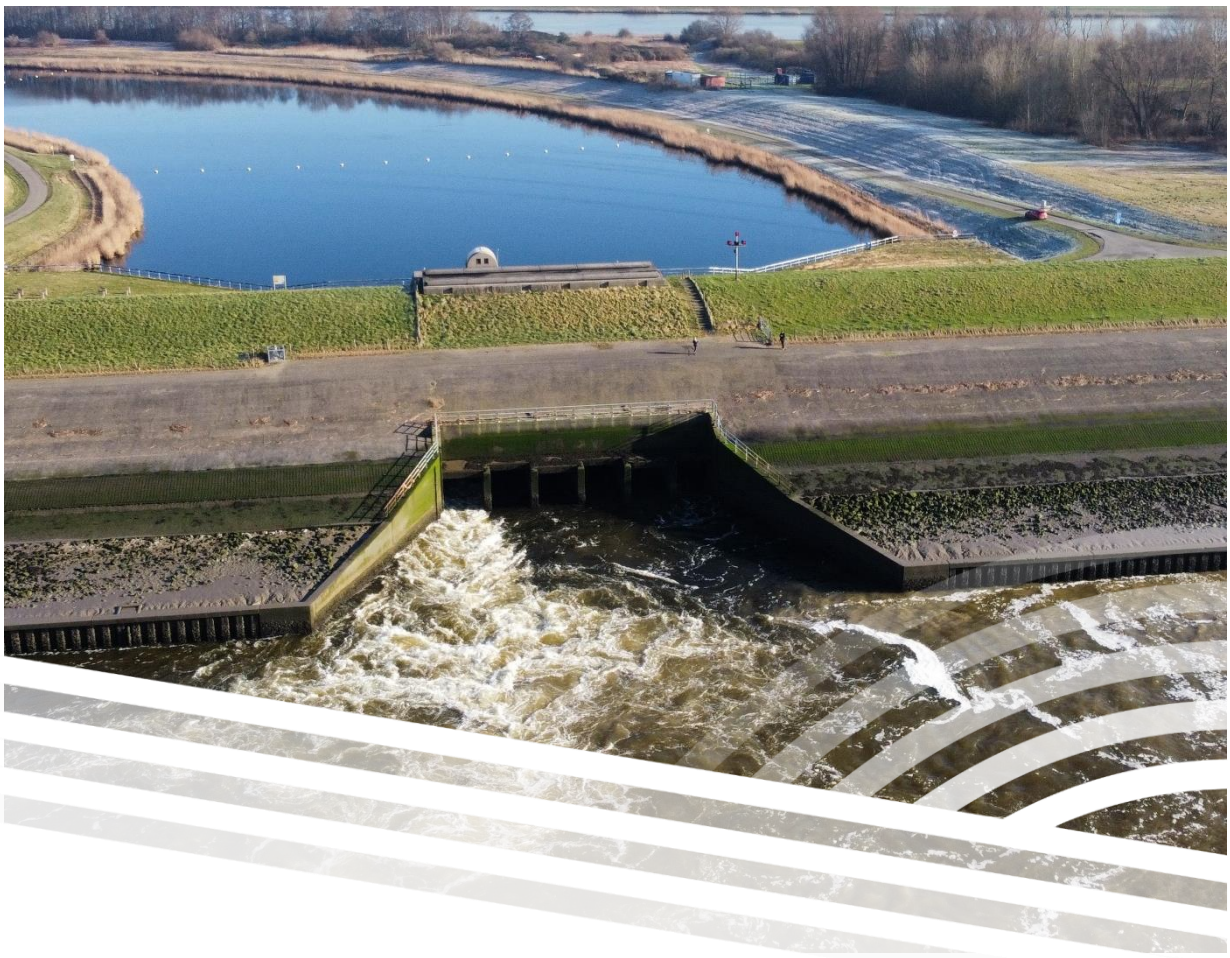

Voortgangsrapportage – Zeeuws Deltaplan Zoet Water

2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding **3**

1.1.Het Zeeuws Deltaplan Zoet Water 3

1.2.Leeswijzer 3

2. Voortgang en resultaten **4**

2.1.Governance & Organisatie 4

2.2.Basis op Orde en systeemkennis 5

2.3.Zuinig Gebruik 7

2.4.Water Vasthouden en Water Bergen 8

2.5.Water Hergebruiken 11

2.6.Water Aanvoeren 12

3. Uitvoering en opschaling van zoetwatermaatregelen **13**

3.1.Subsidieregeling regelbare drainage 13

3.2.Innovatiefonds water en klimaat Grenspark Groot Saeftinghe 14

3.3.Gemeenschappelijk Landbouwbeleid - Nationaal Strategisch Plan 14

3.4.Motie van Campen: zoetwaterbeschikbaarheid in kustprovincies 14

4. Actualisatie Zeeuws Deltaplan Zoet Water **14**

5. Bijlagen **15**

Colofon **16**

1. Inleiding

1.1. Het Zeeuws Deltaplan Zoet Water

In 2021 is het Zeeuws Deltaplan Zoet Water (ZDZW) opgesteld met als doel om **Zeeland in 2050 weerbaar te laten zijn tegen zoetwatertekorten.** Deze rapportage betreft de voortgang van het uitvoeringsprogramma van het ZDZW t/m 1 juni 2025.

1.2. Leeswijzer

In het ZDZW is een aantal sporen vastgelegd om de verschillende maatregelen in te kaderen. Deze sporen betreffen de governance & organisatie, basis op orde, zuinig gebruik van water, water vasthouden, water bergen, water hergebruiken en de aanvoer van water. Aan de hand van deze sporen worden in hoofdstuk 2 de belangrijkste resultaten besproken van een aantal relevante zoetwaterprojecten en initiatieven.

In hoofdstuk 3 is er aandacht voor de uitvoering en kansen voor opschaling van maatregelen uit het ZDZW. Hoofdstuk 4 geeft een doorkijk naar de actualisatie van het ZDZW.

In de bijlage van deze voortgangsrapportage is een kaart opgenomen die een overzicht geeft van verschillende actuele zoetwaterprojecten in de provincie Zeeland, die in deze voortgangsrapportage worden besproken.

Luchtfoto van de Bathse Spuisluis: de kraan die de verversing van het Volkerak-Zoommeer regelt door overtollig zoet water op de Westerschelde te lozen. | *foto door*

2. Voortgang en resultaten

2.1. Governance & Organisatie

Gebiedsgericht samenwerken
De zoetwaterproblematiek is een veelzijdig vraagstuk, wat soms vraagt om een gebiedsgerichte en aanpak, waarbij samenwerking en maatwerk centraal staat. **Het Living Lab Schouwen-Duiveland** is hiervan een sprekend voorbeeld. Al vijf jaar wordt daar geëxperimenteerd met innovatieve maatregelen en wordt samen geleerd hoe beter om te gaan met verdroging én vernatting. Tijdens het symposium op 23 januari 2025 zijn de resultaten van deze Broedplaats Zoet Water gedeeld, met als centrale vraag: hoe bouwen we voort op deze inzichten, en wat is nodig om nog beter mee te bewegen met klimaatveranderingen? De lessen uit het Living Lab vormen waardevolle bouwstenen voor het uitrollen van zoetwatermaatregelen in heel Zeeland.

Binnen de **Zeeuwse Integrale Gebiedenaanpak** (ZIGA) van de Provincie Zeeland is water ook een sleutelthema. In deze aanpak wordt er actief gezocht, samen met het gebied, naar integrale oplossingen voor urgente wateropgaven zoals droogte, wateroverlast en waterkwaliteit. Door gebiedsspecifieke kennis te koppelen aan beleidsmatige waterdoelen ontstaat ruimte voor maatwerk en innovatieve maatregelen.

Publiek-Private Samenwerking
Het zoetwatervraagstuk in Zeeland vraagt om nauwe samenwerking tussen overheden, landbouworganisaties en andere maatschappelijke partners. Om die samenwerking te versterken is in het najaar van 2024 een uitvoeringsregisseur Zoet Water aangesteld. Hij werkt in opdracht en samenwerking met ZLTO, Waterschap Scheldestromen, Provincie Zeeland, Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO), FarmPlus, Rabobank, Van Iperen, Lamb Weston en Delphy aan het verbeteren van de zoetwaterbeschikbaarheid in de provincie. De uitvoeringslijnen van **het Masterplan Zoet Water** (ZLTO en partners) en het **Zeeuws Deltaplan Zoet Water** zijn hierbij samengebracht. De uitvoeringsregisseur vervult hierin een verbindende rol tussen overheden en de (agrarische) praktijk, en werkt aan zowel de uitvoering van bestaande plannen als het verkennen en realiseren van nieuwe kansen. De samenwerking tussen de betrokken partijen is ondergebracht in een werkgroep en een stuurgroep, opererend onder de naam **ZoetwaterRaad Zeeland**.

Kennismanagement
Het delen van kennis en ervaringen is een belangrijk middel om aan te zetten tot actie. Provincie Zeeland en Waterschap Scheldestromen zetten hier ambtelijk actief op in via een zoetwaternetwerk. Dit doen ze onder meer door het onderhouden van contacten met agrariërs, andere overheden en partners, zowel binnen als buiten de provincie. Van keukentafelgesprekken tot themabijeenkomsten, het netwerk stimuleert samenwerking en uitwisseling rondom het thema zoet water. Zo was Provincie Zeeland bijvoorbeeld betrokken bij de organisatie van de Zoet-Zout Tweedaagse van SALTA op 11 en 12 juni 2025.

Governance vraagstukken
Steeds vaker komen er vraagstukken aan de orde rondom de vraag: *van wie is het water?* Binnen verschillende projecten wordt er nagedacht over de collectieve exploitatie van zoetwatervoorzieningen. De verwachting is dat dit in de toekomst vaker zal spelen, bijvoorbeeld bij projecten die gericht zijn op gezamenlijke (ondergrondse) opslag of hergebruik van effluent. Om beter grip te krijgen op dergelijke vraagstukken is Provincie Zeeland onder andere aangehaakt bij het STURDI-Water project (Storage, Upgrade, Reuse and Distribution) van HZ University of Applied Sciences. Binnen het project wordt er onderzoek gedaan naar een centrale, regionale waterbank om vraag en aanbod, opslag en waterbehandeling op elkaar af te stemmen.

2.2. Basis op Orde en systeemkennis

Een goede bodem- en waterkwaliteit vormen de basis voor een robuust Zeeuws watersysteem, en spelen daarmee een belangrijke rol in relatie tot zoetwaterbeschikbaarheid. Provincie Zeeland werkt onder dit spoor aan maatregelen die bijdragen aan het op orde krijgen, behouden en monitoren van deze basis.

Schoon en voldoende water
Dit jaar worden er verschillende projecten samen met de agrarische sector gestart om in de hele provincie te werken aan het verminderen van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen richting grond- en oppervlaktewater.

Zo krijgen binnen het project ***Bodem Up*** 150 boeren de mogelijkheid tot ondersteuning van een bodemcoach om samen te werken aan een betere bodemkwaliteit. Een gezonde bodem leidt tot minder emissies, verbetert de sponswerking van de bodem en vormt bovendien een stevige basis voor een gezond gewas. Ook het project ***Schoon Water Zeeland 2.0*** is gestart. Op 45 locaties in de provincie gaat aanvullend gemonitord worden op de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater. Terugkoppeling en begeleiding door een watercoach is hier onderdeel van. Voor beide projecten is de ZLTO begonnen met de werving van deelnemers.

Aanvullend wordt er door Provincie Zeeland gewerkt aan nieuwe initiatieven, waaronder een **erfemissieproject** naar voorbeeld van een initiatief op de Zuid-Hollandse eilanden. Met behulp van een emissietool en bedrijfsbezoeken door ervaren praktijkcoaches uit de sector heeft dit project als doel bewustwording te vergroten en concrete handvatten en adviezen te geven aan agrariërs om erfemissie te beperken. Inzichten uit verschillende projecten kunnen elkaar daarbij versterken, mits zorgvuldig wordt omgegaan met gegevens van individuele bedrijven. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat bedrijfsspecifieke data terechtkomen bij de Provincie of bij handhavende partijen. Wel worden er gesprekken gevoerd met handhavers zodat agrariërs juist geïnformeerd worden over regelgeving. Daarnaast werkt de Provincie aan een subsidieregeling voor de aanleg van wasplaatsen, om agrariërs te ondersteunen bij het nemen van maatregelen tegen erfemissie.

Sinds 2022 is Provincie Zeeland partner in het Interreg Vlaanderen-Nederland project **Aquatuur.** Binnen dit project wordt op het Evides-pompstation in Assenede onderzocht in hoeverre speciaal aangelegde rietvelden (constructed wetlands) microverontreinigingen – zoals PFAS, gewasbeschermingsmiddelen, zware metalen, PAK's – en nutriënten kunnen verwijderen uit oppervlaktewater. Dit draagt bij aan kennisontwikkeling over natuurlijke zuiveringsmethoden, die bijvoorbeeld ook toepasbaar zijn bij ondergrondse wateropslag. In verband met verschillende ontwikkelingen in het project is begin 2025 een projectwijziging doorgevoerd: de projectverantwoordelijkheid is overgedragen van Provincie Zeeland aan de Vlaamse projectpartner VITO, aangezien de proeflocatie op Vlaams grondgebied ligt.

Watersysteemanalyses in de gebiedenaanpak

In de gebiedsprocessen van Noordwest-Walcheren en Schouwen-West is het noodzakelijk om meer inzicht te krijgen in de hydrologie. Hoewel er al veel kennis over beide gebieden beschikbaar is, is deze niet altijd goed toegankelijk of volledig. Om die reden wordt een gerichte watersysteemanalyse uitgevoerd in de Manteling van Walcheren en de Kop van Schouwen. Het doel hiervan is om te beoordelen of de huidige kennis en data voldoende zijn om onderbouwde maatregelen te kunnen nemen, of dat verdere verdieping nodig is. De focus van deze watersysteemanalyse ligt op de N2000-gebieden en de directe zone eromheen. De start van de uitvoering van de watersysteemanalyse is voorzien voor het najaar van 2025.

Binnen Grenspark Groot Saeftinghe verkennen Provincie Zeeland, EGTS Linieland en Waterschap Scheldestromen samen met nog andere Vlaamse partners waar het regionale watersysteem kan worden aangepast aan de toenemende druk door droogte en wateroverlast. Rondom de Prosperpolder worden bijvoorbeeld kansen onderzocht voor het vasthouden en slim sturen van water, onder meer via aanpassing van peilbeheer, doorstroomroutes en zoetwaterbuffers. Deze verkenning is onderdeel van de bredere zoektocht naar een klimaatrobuust en grensoverschrijdend watersysteem.

FRESHEM-NL

In het najaar van 2014 en de zomer van 2015 is in het kader van het onderzoeksprogramma **FRESHEM-Zeeland** de zoet-zoutverdeling van het Zeeuwse grondwater in kaart gebracht. Met behulp van een meetinstrument onder een helikopter werd de elektrische weerstand van de ondergrond gemeten. Dit resulteerde in de FRESHEM-viewer, die geraadpleegd kan worden op de website van Provincie Zeeland. Het project **FRESHEM-NL** bouwt hierop voort en brengt de zoet-zoutverdeling én de ligging van kleilagen in verschillende Nederlandse kustgebieden in beeld. Afhankelijk van de vergunningverlening zal er in augustus/september 2025 en januari/februari 2026 opnieuw worden gevlogen boven Zeeland. In tegenstelling tot de eerdere vlakdekkende meetcampagne wordt dit keer gemeten in de volgende deelgebieden:

- **Zuid-Beveland en Oost-Zeeuws-Vlaanderen** vanwege toegenomen agrarische grondwateronttrekkingen;

- **Kop van Schouwen** vanwege signalen dat de zoetwaterbel onder de duinen is gekrompen;
- **Markiezaat en Hogerwaardpolder**, niet meegenomen in de vorige meetcampagne;
- **Noord-Beveland** als referentiegebied.

De resultaten uit de eerste meetcampagne vormen een momentopname van de situatie in 2014/2015. De aankomende campagne kan worden gezien als een tweede "foto", waarmee de ontwikkeling van de zoet-zoutverdeling in beeld wordt gebracht. De vlieglijnen in de aanstaande meetcampagne volgen zoveel mogelijk die uit de vorige campagne om de vergelijking te kunnen maken. Het bedrijf dat de metingen zal uitvoeren gebruikt een ander type meetinstrument dan de vorige uitvoerder: in plaats van het sigaarvormig instrument zal er deze keer gevlogen worden met een hoepelvormig meetinstrument.

Zoutwachters: monitoring zoet-zout grondwater
In Zeeland zijn er zoetwaterbellen aanwezig in de zogenaamde kreekruggen. Deze relatief beperkte zoetwatervoorraden kunnen benut worden voor beregening in de landbouw, maar zijn gevoelig voor droogte en overexploitatie. Naast FRESHEM zijn er ook andere methoden om deze zoetwatervoorraden te monitoren. Momenteel wordt er een meetnetwerk opgezet om de zoet-zout dynamiek beter in beeld te krijgen. Dit betreft een gezamenlijk project van waterschap en provincie. Naar verwachting zullen de geplande +/- 40 meetlocaties in 2025 en 2026 worden ingericht. Deze locaties zijn gebaseerd op geohydrologisch onderzoek en worden allemaal uitgerust met een peilbuis en een zoutwachter om het zoet-zout grensvlak realtime te monitoren. Hiermee geeft het FRESHEM-onderzoek een vlakdekkende ‘’foto’’, en het meetnetwerk een ‘’filmpje’’ op verschillende locaties door de tijd.

2.3. Zuinig Gebruik

Onder zuinig gebruik wordt verstaan: een doelmatige toepassing van zoet water via efficiënte beregeningsmethoden, gericht op duurzaam gebruik van de beschikbare zoetwatervoorraden.

Fertigatieproef Proefboerderij Rusthoeve
Fertigatie is de combinatie van druppelirrigatie met een gift van meststoffen. In opdracht van Provincie Zeeland wordt er op proefboerderij De Rusthoeve onderzocht in hoeverre stikstof en water via deze methode efficiënt kunnen worden toegediend. Doordat gewassen bij voldoende beschikbaarheid van zoet water beter in staat zijn nutriënten op te nemen, en de meststoffen bovendien nauwkeurig bij de wortelzone worden gebracht, kan fertigatie de uitspoeling van nutriënten naar grond- en oppervlaktewater beperken. Het onderzoek wordt uitgevoerd met aardappelen en zaaiuien en heeft een looptijd van drie jaar.

Duurzaam gebruik van een kleine zoetwaterbel
In Zeeland bevinden zich van nature zoetwaterbellen in zandige kreekruggen, duinen en dekzandgronden. Volgens de regelgeving mogen grondwateronttrekkingen voor beregening enkel plaatsvinden in aangewezen zoetwatervoorkomens die minimaal 15 meter dik zijn. In een pilotproject in Sirjansland is onderzocht of deze kleinere bellen op een verantwoorde manier kunnen worden gebruikt voor landbouwdoeleinden. Uit de resultaten blijkt dat gecontroleerde onttrekking technisch mogelijk is en dat het onttrokken water doelmatig kan worden ingezet via druppelirrigatie. In de proef is vastgesteld dat de ondergrens van de zoetwaterbel na twee groeiseizoenen is gestegen, wat wijst op het opkruipen van zout water. Het is nog onzeker in hoeverre deze verziltingseffecten zich herstellen op termijn. Aanvullende monitoring is noodzakelijk om langetermijneffecten beter in beeld te krijgen en meer inzicht te verkrijgen in de robuustheid van deze kleine zoetwatersystemen.

2.4. Water Vasthouden en Water Bergen

In een watersysteem dat van oudsher is ingericht op een zo efficiënt mogelijke afvoer, wordt het – mede door het toenemende neerslagtekort in het groeiseizoen – steeds urgenter om maatregelen te treffen en/of te stimuleren die helpen droogteperiodes beter te overbruggen. Het gaat daarbij om maatregelen op perceel- en bedrijfsniveau, gebiedsgerichte maatregelen en ingrepen in het watersysteem zelf.

Verbeterde en innovatieve drainagesystemen
De meeste Zeeuwse akkers zijn voorzien van drainage, wat bijdraagt aan de bewerkbaarheid onder natte omstandigheden, maar in droge perioden ook nadelige effecten kent. Verbeterde systemen zoals **regelbare drainage** bieden agrariërs meer controle over de ontwatering van hun percelen. In tegenstelling tot conventionele drainage, waarbij buizen op vaste diepte continue water afvoeren zodra het grondwater boven drainniveau komt, monden bij regelbare drainage de drains uit in een verzamelput. In deze regelput kan de gewenste grondwaterstand voor het hele perceel eenvoudig worden ingesteld. Hierdoor kunnen agrariërs tijdelijk meer water vasthouden, afgestemd op gewas en seizoen. Bij droogte is het handelingsperspectief in het watersysteem beperkt, maar dergelijke drainagesystemen geven op perceelsniveau een knop om aan te draaien. Bovendien geeft het de mogelijkheid om overschotten aan zoet water uit het perceel te ‘’oogsten’’ en op te slaan voor later gebruik.

Binnen het POP3-project *Samenwerken voor Zoet Water* van het Living Lab Schouwen-Duiveland is onderzoek verricht naar innovatieve drainagetoepassingen op laaggelegen poelgronden. Een veelbelovende uitkomst is het zogenoemde **dubbele drainagesysteem**. Bij deze techniek worden op twee niveaus regelbare drainage aangelegd: het diepere systeem vangt zoute kwel af, terwijl het bovenste ondiepe systeem zoete neerslag afvoert. Met dit systeem kan er zelfs in gebieden met zoute kwel zoet water geoogst worden uit het perceel. Provincie Zeeland gaat regelbare drainagesystemen subsidiëren (zie 3.1).

Zoetwaterbassins
In toenemende mate worden er zoetwaterbassins aangelegd op akkerbouwbedrijven om periodes van droogte te overbruggen. Deze bassins worden bijvoorbeeld gevuld via regelbare drainagesystemen, met oppervlaktewater of afgevangen hemelwater. Zo worden er op initiatief van de lokale ZLTO in West Zeeuws Vlaanderen 18 bassins aangelegd middels een subsidie uit het coronaherstelfonds. Verder is de gemeente Noord-Beveland binnen een samenwerkingsverband met akkerbouwers kartrekker van een subsidieaanvraag voor meerdere landschappelijk ingepaste zoetwaterbassins op het eiland. Deze aanvraag wordt gedaan binnen de GLB/NSP openstelling Samenwerking Integrale Gebiedsontwikkeling en is momenteel nog in behandeling.

Door het zwarte folie kunnen bassins echter visueel opvallend zijn in het landschap. Om die reden heeft SLZ en ZLTO in opdracht van Provincie Zeeland een adviesrapport geschreven over hoe deze bassins landschappelijk ingepast kunnen worden en tegelijkertijd bijdragen aan zowel de algehele biodiversiteit als de functionele agrarische biodiversiteit (FAB), met aandacht voor de praktische uitvoerbaarheid en onderhoud.

Ondergrondse opslag van zoet water
Wat betreft ondergrondse opslag kan er grofweg onderscheid gemaakt worden tussen 1) opslag in een zandige kreekrug (kreekruginfiltratie) waar bestaande zoetwaterbellen actief worden aangevuld en/of vergroot door een hogere grondwaterstand te voeren met regelbare drainage en 2) opslag in een zandig pakket onder een kleiige deklaag waar met een infiltratieput zoet water de diepere ondergrond in wordt gebracht (ondergrondse waterberging). Ondergrondse opslag biedt de mogelijkheid grote hoeveelheden water op te slaan. De ervaringen met zowel de technische als de governance-aspecten zijn zeer relevant om beleid in Zeeland voor ondergrondse waterberging verder vorm te geven.

Het project **Wolphaartswater** is hiervan een voorbeeld en een initiatief van Provincie Zeeland. Het beoogt twee verschillende systemen voor grootschalige ondergrondse waterberging (OWB) te testen in de Westkerke- en Westerlandpolder (nabij Oud-Sabbinge). De ondergrond, een grofzandig pakket onder eendikke kleilaag , biedt goede mogelijkheden voor opslag van zoet polderwater, dat in de winter ruim beschikbaar is. Het project beoogt de toepassing van OWB in Zeeland te toetsen, inclusief zuivering, terugwinning en governance (wie beheert en verdeelt het water?). De resultaten moeten bijdragen aan kennisopbouw en de mogelijkheid om deze techniek op grotere schaal toe te passen. De haalbaarheidsstudie is opgeleverd in 2024, waardoor de uitvoering van het project nu in voorbereiding is.

Vanuit het Living Lab Schouwen-Duiveland is er met behulp van een investeringsvoucher voor zoetwaterprojecten een systeem aangelegd voor **ondergrondse waterberging in Dreischor.** Het betreft een individuele landbouwonderneming die zelfvoorzienend wenst te worden op het gebied van zoet water door drainagewater van 22 hectare af te vangen en in de ondergrond te infiltreren. In afwachting van de juiste vergunningen hoopt men dit najaar operationeel te zijn.

De kreekruginfiltratieproef in Noordgouwe maakt onderdeel uit van het Interreg project Aquatuur. Het doel van het project is om het winterse neerslagoverschot van 18 hectare landbouwpercelen via regelbare drainage te verzamelen en dit vervolgens te infiltreren in de zanderige ondergrond van de kreekrug. Sinds april 2025 is de uitvoering van het project overgegaan van de gemeente Schouwen-Duiveland naar Provincie Zeeland. Wegens problemen rondom de aanbesteding is ervoor gekozen de gehele procedure opnieuw te doorlopen. Deze aanbesteding is halverwege juni afgerond, waarna het project weer van start kan gaan. Gelijktijdig is er gestart met het vergunningstraject voor het infiltreren en onttrekken van water. De huidige planning mikt op realisatie van de infrastructuur en het verkrijgen van de benodigde vergunningen in het najaar van dit jaar, waarna in de winter infiltratie van start kan gaan.

In 2022 is in het Braakman-Zuid gebied een kreekruginfiltratieproef afgerond door DOW en HZ University of Applied Sciences, in het kader van het Interreg-project **FRESH4C's**. Het infiltratiesysteem levert echter nog niet de gewenste resultaten op: de groei van de zoetwaterbel blijft achter. Om de werking van het systeem en de situatie in de ondergrond beter te begrijpen, is aanvullend geohydrologisch onderzoek gewenst. De Provincie onderzoekt of zij hierbij ondersteuning kan bieden.

Pilot zoete stuwen en slim meetnetwerk in Grenspark Groot Saeftinghe
In Grenspark Groot Saeftinghe plaatsen Provincie Zeeland en Waterschap Scheldestromen op vier locaties een dubbele stuwconstructie om zoet en zout water beter te scheiden. De vier locaties voor de stuwen zijn zorgvuldig gekozen, representatief voor de rest van Zeeland en afgestemd met lokale landbouwers en gebiedspartners. Vanuit de streek was er bovendien actief draagvlak en betrokkenheid bij de ontwikkeling van de proef. Dit project is een van de koplopersmaatregelen uit het Zeeuws gebiedsprogramma. Voor de monitoring wordt een meetnetwerk uitgerold met Multiflexmeters – ook gebruikt in het provinciale grondwatermeetnet – en gekoppelde EC-sensoren die real-time het zoutgehalte (elektrische geleidbaarheid) en de waterstanden vóór en achter de stuwen meten. Het EC-meetnetwerk wordt als onderdeel van de koplopersmaatregel verder over het hele Grenspark uitgerold. De proef loopt drie jaar en wordt gezamenlijk gemonitord door Provincie en Waterschap. Als de pilot succesvol is wordt een eventuele opschaling verkent naar andere delen van Zeeland.

Water tussen Wal en Schelde
In het project *Water tussen Wal en Schelde* hebben Provincie Zeeland, Provincie Noord-Brabant, de waterschappen Brabantse Delta en Scheldestromen, Evides en het Brabants Landschap verkend hoe het zoete afstromende water aan de voet van de Brabantse Wal – jaarlijks zo'n 32 miljoen m³ – beter benut kan worden. Dit water stroomt nu grotendeels ongebruikt de Westerschelde in. Na uitgebreid onderzoek in 2024 zijn twee concrete benuttingsopties overgebleven:

1. **Verbetering van de natuurwaarden in het Markiezaatmeer**, met name door peilbeheer in de winter;
2. **Versterking van de waterkwaliteit en het watersysteem in Bath-Oost**, van belang voor landbouw en natuur.

De investeringskosten bedragen €11,5 miljoen. De helft hiervan wordt gedekt door de partners, de andere helft komt uit het Deltafonds. In 2025 worden afspraken vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst en gebiedsregeling. Realisatie is voorzien vóór eind 2027. Dit project draagt bij aan een klimaatbestendig watersysteem en zorgt voor slimmer gebruik van zoet water in de Zuidwestelijke Delta.

Optimalisatie watersysteem Zwaakse Weel
De Zwaakse Weel, een restant van een oude kreek in beheer bij Natuurmonumenten, ontvangt momenteel de afwatering van omliggende landbouwpolders. Door deze polders los te koppelen van het natuurgebied ontstaat ruimte voor peilverhoging, wat gunstig is voor zowel de natuurwaarden als de aanvulling van de ondergrondse zoetwaterbel. Ook wordt hiermee voorkomen dat polderwater het natuurgebied binnenstroomt.

De omliggende polders hebben een zandige ondergrond, een relatief grote drooglegging en meerdere grondwateronttrekkingspunten. Slimmer waterbeheer kan bijdragen aan het beter vasthouden en aanvullen van de zoetwaterbel. Daarnaast kan de Zwaakse Weel fungeren als zoetwaterbuffer, om de zoetwaterbeschikbaarheid in het gebied te versterken.

Een herinrichting van het watersysteem biedt dus kansen voor natuur én landbouw. Op dit moment worden gesprekken gevoerd met agrariërs in de directe omgeving om hun watervraagstukken en knelpunten rondom peilverhoging te verkennen. De uitkomsten vormen de basis voor een vervolgaanpak die in overleg met de betrokkenen wordt opgesteld. Hierin wordt samengewerkt met de **ZoetwaterRaad Zeeland**.

2.5. Water Hergebruiken

Er is veel winst te behalen door communale en industriële reststromen beter te benutten en circulariteit te stimuleren. De aanzienlijke hoeveelheden water die – ook tijdens het groeiseizoen – vrijkomen uit RWZI's en industriële afvalwaterzuiveringen bieden veel potentie. De waterkwaliteit, de benodigde zuiveringsinspanning en de bijbehorende kosten, vormen daarbij echter nog wel een uitdaging.

Rioolwaterzuivering (RWZI) effluent
Naar aanleiding van een haalbaarheidsstudie uitgevoerd binnen het Living Lab Schouwen-Duiveland, is de Provincie Zeeland in oktober 2024 gestart met een project waarin onderzocht wordt of het mogelijk is het effluent van de RWZI Westerschouwen verder te zuiveren voor landbouwkundig gebruik. Daarmee is Zeeland de eerste die aan de slag gaat met de nieuwe EU-verordening hergebruik stedelijk afvalwater voor de landbouw. Momenteel wordt er nog onderzoek gedaan naar de juiste zuiveringstechniek en de waterkwaliteit. Er wordt hierbij ook naar het Rijk gekeken (I&W) om duidelijkheid te geven over de kwaliteitskaders, die op dit moment niet strikt vastliggen in regelgeving. Gelijktijdig wordt in samenwerking met de opgerichte watercoöperatie, waarvan 11

agrariërs op Westenschouwen lid zijn geworden, gekeken hoe de business case aangescherpt kan worden om het project haalbaar te maken. Ook worden er afspraken gemaakt met Waterschap Scheldestromen over de afname van het water. Als het inderdaad financieel en technisch mogelijk is om het water her te gebruiken, dan is het streven om in oktober 2025 een OPZuid subsidieaanvraag te doen vanuit de watercoöperatie.

Industrieel effluent
Ook wordt er gekeken of het mogelijk is om industrieel effluent te gebruiken voor de landbouw. Dit wordt gedaan in samenwerking met de ZoetwaterRaad Zeeland. Op het gebied van industrieel effluent ontbreekt momenteel wet- en regelgeving waardoor er maatwerk nodig is per industriële partner en opschaling een uitdaging blijft. De uitvoeringsregisseur speelt hier een belangrijke rol in en probeert zowel de landbouw en de industrie samen te brengen als ook de verschillende industriële partners om kennis uit wisselen.

Zo stelt conservenfabrikant Coroos in Kapelle effluent van de eigen afvalwaterzuivering beschikbaar aan agrariërs in het gebied. De ambitie binnen het project is om in 2025 nog richting uitvoering te gaan. Hierbij zal het peilgebied aangepast moeten worden, waarna effluent de polder in gelaten kan worden, vanuit waar de agrariërs kunnen irrigeren. Er wordt hier gebruik gemaakt van de gebiedsinvesteringen Netten op Zee. Ook lopen er verkennende gesprekken met kunstmest fabrikant Yara Sluiskil om te onderzoeken of restwater te gebruiken is in de landbouw.

Binnen Grenspark Groot Saeftinghe wordt verkend hoe gezuiverd afvalwater van de mouterij Kloosterzande kan bijdragen aan de zoetwatervoorziening. In samenwerking met gebiedspartners onderzoeken we de beschikbaarheid, kwaliteit en mogelijke toepassingen van effluent, zoals buffering in sloten of gebruik in de landbouw.

2.6. Water Aanvoeren

De Provincie Zeeland onderzoekt ook mogelijkheden voor de aanvoer van zoet water. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden tussen kortetermijn- en middellangetermijnmaatregelen, zoals de aanvoer vanuit het Bathse Spuikanaal richting Reimerswaal, en langetermijnmaatregelen, zoals het technisch haalbaarheidsonderzoek naar een vitaal zoet Grevelingen.

Zoetwatervoorziening Reimerswaal
De gemeente Reimerswaal kent voor het grootste deel een matige zoetwatersituatie. Technisch gezien is deze te verbeteren door de bestaande zoetwatervoorziening van de Reigersbergsche polder – die sinds 1993 wordt voorzien van zoet water – uit te breiden. Naar aanleiding van een verzoek vanuit de lokale ZLTO afdeling is er in opdracht van Waterschap Scheldestromen een onderzoek uitgevoerd om te komen tot een schetsontwerp voor mogelijke aanvoersystemen. Doordat er geen zicht was op

financiering heeft het project beperkt opvolging gekregen na de oplevering van het onderzoek in juli 2022. Hoewel het project niet is toegekend als koplopersmaatregel door het Rijk, is er wel een bedrag van € 250.000,- voor een vervolgverkenning toegekend. Provincie Zeeland heeft hierop de regie genomen door in het najaar van 2024 een projectgroep te vormen met Waterschap Scheldestromen, ZLTO, gemeente Reimerswaal, de Zeeuwse Milieufederatie, het Ministerie LVVN en het Ministerie I&W. Binnen deze verkenning wordt er verder gekeken naar de technische uitwerking, draagvlak in de streek, KRW-doelstellingen, kansen voor groenblauwe dooradering en financieringsmogelijkheden.

Waterleidingen Midden-Zeeland
Om een mogelijk drinkwatertekort na 2030 te voorkomen, gaat Evides vanaf 2026 aan de slag met het aanleggen en vervangen van drinkwaterleidingen door Midden-Zeeland. In het licht van deze geplande werkzaamheden heeft GS uitgesproken de meekoppelkansen voor een aanvullende leiding ten behoeve van de landbouw te willen onderzoeken. Hierover is de Provincie ambtelijk in gesprek met Evides.

Onderzoek Vitaal Grevelingen
Op verzoek van GS wordt een onderzoek uitgevoerd naar een vitaal Grevelingenmeer door een aantal adviesbureaus. Zij onderzoeken de technische haalbaarheid van het verzoeten van het Grevelingenmeer. PS zullen apart over de resultaten van het onderzoek worden geïnformeerd.

3. Uitvoering en opschaling van zoetwatermaatregelen

De afgelopen jaren hebben verschillende onderzoeken, pilots en samenwerkingen rondom het thema zoet water geleid tot waardevolle resultaten en inzichten. Deze ontwikkelingen hebben bijgedragen aan een steeds rijker gevulde ‘gereedschapskist’ van maatregelen. Kennisontwikkeling en -deling blijven hierin van belang, maar concrete uitvoeringsmogelijkheden zijn minstens zo essentieel. In dit hoofdstuk worden diverse instrumenten en kansen beschreven om bestaande maatregelen verder uit te voeren en op te schalen.

3.1. Subsidieregeling regelbare drainage

Het Rijk heeft € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld voor het subsidiëren van regelbare drainage. In een eerste openstelling, voorzien van juli tot en met oktober 2025, stelt de Provincie Zeeland € 1,25 miljoen beschikbaar met een subsidiepercentage van 40% en een maximum van € 50.000. Na evaluatie volgt in 2026 een tweede openstelling. De regeling richt zich op de aanleg van nieuwe systemen en het aanpassen van bestaande drainagesystemen om deze regelbaar te maken.

3.2. Innovatiefonds water en klimaat Grenspark Groot Saeftinghe

Binnen Grenspark Groot Saeftinghe is een innovatiefonds opgezet om landbouwers te ondersteunen die bijdragen aan een klimaatrobuuste en duurzame landbouw. Het fonds richt zich op experimenten en kansrijke oplossingen die de weerbaarheid van landbouwbedrijven vergroten. Subsidie bedraagt maximaal 50% van de kosten, met een minimum van € 5.000 en een maximum van € 25.000 (individueel) of € 50.000 (samenwerking). De openstelling is voorbereid, communicatie loopt en de eerste subsidies zijn toegekend.

3.3. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid - Nationaal Strategisch Plan

Het GLB/NSP biedt via diverse openstellingen financiële steun voor investeringen, maatregelen en projecten die bijdragen aan een duurzame landbouw, waaronder de beschikbaarheid van zoet water. Naast regelingen voor productieve investeringen (zoals de openstelling in februari 2025), zijn er meerdere programma's met (zoet) water als expliciet thema; zoals LEADER, Samenwerking voor Innovatie en Samenwerking voor Integrale Gebiedsontwikkeling (*inmiddels gesloten*).

3.4. Motie van Campen: zoetwaterbeschikbaarheid in kustprovincies

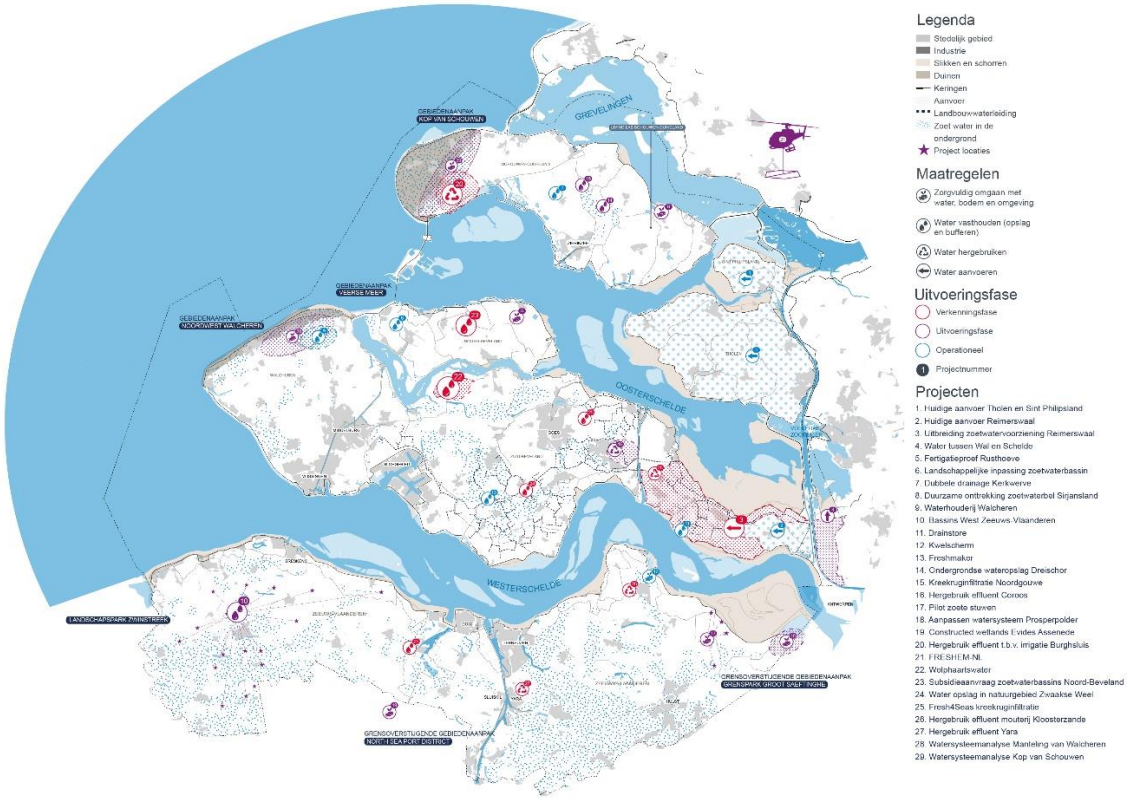
De motie van Campen roept de regering op om met een actieplan te komen voor de aanpak van specifieke opgaven in kustprovincies, waaronder de zoetwaterbeschikbaarheid voor de landbouw. In de uitvoering hiervan trekt de Provincie Zeeland samen op met het Rijk en regionale partijen vanuit de ZoetwaterRaad Zeeland. Doel is te komen tot een uitvoeringsgerichte aanpak die bestaat uit praktisch toepasbare maatregelen op het erf voor de korte termijn, maar ook om ruimte te bieden voor meer gebiedsgerichte maatregelen. De motie biedt dus een kans om versnelling aan te brengen in de uitrol van zoetwatermaatregelen.

4. Actualisatie Zeeuws Deltaplan Zoet Water

De looptijd van het uitvoeringsprogramma Zeeuws Deltaplan Zoet Water is tot en met 2027. Ambtelijk is er een start gemaakt met de voorbereiding van de actualisatie van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water. Het voornemen is om in Q3 2025 een startnotitie gereed te hebben.

5. Bijlagen

- Kaart met zoetwaterprojecten

Colofon

Tekst
Provincie Zeeland

Contact

www.zeeland.nl